

THE RES JUDICATA OF THE DECISION OF THE SUPREME COURT OF JUSTICE

Alexandru CEBAN

PhD student, State University of Moldova,

Chisinau, Republic of Moldova

e-mail: alexandruceban88@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-8230-0204>

„Res judicata pro veritate habetur si bis de eadem re ne sit actio”, is an ancient maxim that provides for the fact that a judged matter is considered true, so that the same case is not acted upon twice, or what constituted the object of a judgment can no longer be questioned. The decision of the Supreme Court of Justice is the final point of an often-arduous judicial path, following the examination of the appeal, as the most important appeal in the opinion of the author, which completes the judicial review in the civil process, and the respective decisions of the supreme court they are invested with the power of res judicata.

Keywords: civil process, appeal, decision of the court of appeal, res judicata, Supreme Court of Justice.

PUTEREA LUCRULUI JUDECAT AL DECIZIEI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE

„Res judicata pro veritate habetur si bis de eadem re ne sit actio”, este o maximă străveche care învederează faptul că o chestiune judecată este considerată adevărată, astfel încât să nu se acționeze de două ori pe același caz, ori ceea ce a constituit obiectul unei judecări nu mai poate fi pus în discuție. Decizia Curții Supreme de Justiție este punctul final al unui drum judiciar deseori anevoios, în urma examinării recursului, în calitatea sa de cea mai importantă cale de atac, în opinia autorului, prin care se finalizează controlul judiciar în procesul civil, iar respectivele decizii a instanței supreme sunt investite cu puterea lucrului judecat.

Cuvinte-cheie: proces civil, recurs, decizia instanței de recurs, puterea lucrului judecat, Curtea Supremă de Justiție.

POUVOIR DE JUGEMENT DE LA DÉCISION DE LA COUR SUPRÊME DE JUSTICE

„Res judicata pro veritate habetur si bis de eadem re ne sit actio” est une ancienne maxime qui prévoit qu'une affaire jugée est considérée comme vraie, afin que la même affaire ne soit pas traitée deux fois, ou ce qui a constitué l'objet d'un jugement ne peut plus être remis en question. La décision de la Cour Suprême de Justice est le point final d'un parcours judiciaire souvent ardu, après l'examen du recours, comme le recours le plus important aux yeux de l'auteur, qui complète le contrôle judiciaire dans la procédure civile, et le Dans les décisions respectives de la Cour suprême, ils sont investis de l'autorité de la chose jugée.

Mots-clés: procédure civile, appel, décision de la cour d'appel, res judicata, Cour Suprême de Justice.

СИЛА РЕШЕНИЙ ВЫСШЕЙ СУДЕБНОЙ ПАЛАТЫ

«Res judicata pro veritate habetur si bis de eadem re ne sit actio» – древняя максима, которая предусматривает, что вынесенное решение считается истинным, так что одно и то же дело не рассматривается дважды, или то, что составляет предмет судебного решения больше не может быть подвергнуто сомнению. Решение Верховного суда является завершающей точкой зачастую трудного судебного пути, следующего за рассмотрением апелляции, как самой важной

апелляции, по мнению автора, завершающей судебный пересмотр в гражданском процессе, и соответствующими решениями Верховного суда они наделены силой res judicata.

Ключевые слова: гражданский процесс, апелляционная жалоба, решение апелляционного суда, res judicata, Верховный суд.

Introducere

Pornim de la ideea că decizia Curții Supreme de Justiție pronunțată în ordinea art. 445 alin. (3) din Codul de procedură civilă, este actul judecătoresc de dispoziție prin care se soluționează fondul recursului. Luând în considerare împuternicirile instanței de recurs (art. 445 alin. (1) lit. b) CPC), în urma judecării recursului, instanța poate soluționa fondul cauzei, pronunțându-se pe marginea drepturilor încălcate sau contestate, a libertăților și a intereselor legitime deduse judecării.

Totodată protecția drepturilor civile și intereselor legitime, se va realiza deplin doar în momentul în care hotărârea judecătorească va deveni irevocabilă și respectiv, va obține putere de „lucru judecat”.

Importanța acestui efect al hotărârii judecătorești, inclusiv a deciziei instanței de recurs, constă în crearea unei certitudini a circuitului civil și totodată, asigurarea securității raporturilor juridice, care presupune că, atunci când instanțele de judecată au tranșat final o chestiune, constatarea și contestarea acesteia să nu mai poată fi pusă în discuție.

Partea de cercetare

În literatura de specialitate, puterea lucrului judecat ca fenomen juridic cunoaște o varietate de interpretări, atât ca formă cât și conținut.

Potrivit unei opinii, puterea lucrului judecat este definită ca fiind unul din principalele efecte ale hotărârii judecătorești, ceea ce presupune că o cerere nu poate fi judecată definitiv decât o singură dată, prezumând-se că soluția cuprinsă în hotărâre exprimă un adevăr și nu trebuie contrazisă de o altă hotărâre [8, p. 279].

În opinia doctrinarului român Ion Deleanu, lucrul judecat este o calitate imanentă hotărârii, atașată acesteia de la momentul pronunțării și pe

tot parcursul existenței ei, semnificând, în principiu, imutabilitatea actului jurisdicțional prin care, în cadrul unei proceduri contradictorii, s-a verificat și tranșat o situație litigioasă [5, p. 72].

Doctrinarul rus Iarcov V., consideră că lucrul judecat reprezintă acea calitate a actului judecătoresc în virtutea căreia hotărârea obține obligativitate, exclusivitate, executorialitate și prejudicialitate [8, p. 179], punând astfel accentele pe elementele constitutive ale lucrului judecat.

Astfel, în literatura de specialitate s-au conturat următoarele caractere ale puterii lucrului judecat: exclusivitatea, incontestabilitatea, executorialitatea, prejudicialitatea și obligativitatea.

Din perspectiva legislației procesual-civile a Republicii Moldova, cumulul de caractere menționat mai sus survine în deplinătatea sa odată cu pronunțarea deciziei pe marginea fondului recursului.

Totodată, trebuie menționat faptul că aceasta este valabil doar în privința deciziilor finale, prin care litigiul a fost tranșat, or în cazul valorificării împuternicirii de a dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel sau prima instanță, nu putem vorbi despre o tranșare a litigiului.

Astfel, după cum a fost menționat anterior, potrivit art. 445 alin. (3) CPC, în urma examinării recursului, instanța de recurs emite o decizie care rămâne irevocabilă din momentul emiterii. Decizia se consideră a fi emisă din momentul plasării acesteia pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

Astfel, la data publicării deciziei instanței de recurs, aceasta obține întregul spectru al efectelor puterii lucrului judecat. Totodată, nu putem afirma faptul că aceste efecte subsecvente survin în deplinătatea sa simultan.

Spre deosebire de legislația României, în Republica Moldova nu se regăsește o normă procesuală care să reglementeze expres puterea lucrului judecat precum și întinderea acesteia (cu excepția art. 278¹⁷, care însă se referă doar la acțiunile posesorii).

Caracterele puterii lucrului judecat pot fi deduse dintr-o varietate de norme ale Codului de procedură civilă. Raportate la decizia instanței de recurs, se pot constata următoarele caractere:

1. *Exclusivitatea* deciziei Curții Supreme de Justiție exprimă efectul negativ al puterii lucrului judecat și se manifestă prin faptul că partea care a pierdut procesul este împiedicată să mai repună în discuție, între aceleași părți, aceleași pretenții și invocându-se același temei juridic [5, p. 868] (art. 254 alin. (3) CPC). Aceasta vizează direct premisele dreptului la acțiune. Fiind constatată existența unei decizii irevocabile a Curții Supreme de Justiție, instanța sesizată cu acțiunea ulterioară (în dependență de faza concretă a procesului la care s-a constatat existența deciziei menționate), fie refuză în primirea cererii de chemare în judecată (art. 169 alin. (1) lit. b) CPC), fie dispune încetarea procesului în temeiul art. 265 lit. b) CPC, făcând astfel imposibilă examinarea repetată a litigiului.

2. *Incontestabilitatea* deciziei Curții Supreme de Justiție presupune că aceasta nu mai poate fi atacată decât în situații speciale, prin căile extraordinare de atac. Art. 446 CPC stabilește regula potrivit căreia, pot face obiect al revizurii doar deciziile pronunțate în urma examinării în fond a recursului, prin care s-a tranșat litigiul. Cu toate acestea, posibilitatea contestării în ordine de revizuire depinde de împuternicirea valorificată de către Curte la examinarea recursului. În acest sens, pronunțarea deciziei în temeiul art. 445 alin. (1) lit. d) și g) CPC, fac imposibilă declanșarea procedurii de revizuire, excepție reprezintă

situația când instanța de recurs în urma judecării recursului, casează decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, dispunând încetarea procesului în temeiul art. 265 lit. c) și d) CPC, situație expres prevăzută la art. 446 alin. (2) CPC.

3. *Executorialitatea* deciziei Curții Supreme de Justiție presupune că aceasta fi pusă în executare de către partea care a obținut câștig de cauză. Executarea silită constituie a doua fază a procesului civil, în care operează realizarea efectivă a dreptului creditorului constatat prin titlul executoriu, în ipoteza în care debitorul nu își execută de bunăvoie obligația din acesta. [6, p.1].

Totodată, cu referire la posibilitatea executării actului judecătoresc, trebuie menționat că această calitate, potrivit art. 255 CPC este atașată (de regulă) hotărârii judecătorești definitive, adică, hotărârii judecătorești emise în primă instanță, supuse apelului, după examinarea cauzei în apel (art. 254 alin. (1), art. 394 CPC).

La fel, există excepții de la regula generală, care atribuie unui șir de hotărâri judecătorești forță executorie imediată, adică până la devenirea acesteia definitivă, printre acestea se numără: hotărârea judecătorească prin care pârâtul este obligat la plata pensiei de întreținere; salariului și a altor drepturi ce decurg din raporturi de muncă, precum și a indemnizațiilor prevăzute de statutul șomerilor, în mărimea unui salariu mediu; reparației prejudiciilor cauzate prin vătămare a integrității corporale sau prin o altă vătămare a sănătății ori prin deces, dacă reparația s-a efectuat sub formă de prestații bănești periodice; unui salariu mediu pentru absență forțată de la lucru, în cazul re-integrării în serviciu; hotărârea judecătorească privind reintegrarea în serviciu a salariatului concediat sau transferat nelegitim (art. 256 CPC); hotărârile judecătorești pronunțate în cauzele privind adopția (art. 292 alin. (2¹) CPC).

Astfel, având în vedere că executarea deciziei instanței de apel care formează obiectul recursului, este posibilă până la examinarea în fond a recursului, putem afirma că decizia instanței de recurs (decizia de respingere a recursului) vine să fortifice forța executorie a actului judecătoresc, înlăturând astfel orice dubii în privința posibilității executării prescripțiilor instanței de judecată.

Totodată, instanța de recurs poate interveni în posibilitatea executării actului judecătoresc contestat prin dispunerea suspendării executării deciziei instanței de apel.

Astfel, instituția suspendării poate opera *ex officio*, în cazul strămutării de hotare, distrugerii de plantații și semănături, demolării de construcții sau de orice bun imobil, dezafectării incontestabile a mijloacelor bănești din contul bugetelor componente ale bugetului public național și din contul autorităților/instituțiilor bugetare, fie la solicitarea persoanei, în cauzele patrimoniale – cu depunerea cauțiunii, iar în cele nepatrimoniale – la cererea motivată a recurentului (art. 435 CPC) [7, p. 309].

Prejudicialitatea deciziei instanței de recurs presupune că elementele de fapt constatate de către instanță nu pot fi apreciate în alt mod de către alte instanțe și nu se cer a fi dovedite din nou, într-un alt proces la care participă aceleași persoane.

Astfel, dacă într-un proces acest fapt a fost constatat, la soluționarea altei cauze, care rezultă dintr-un alt raport juridic, instanța nu va mai cere probarea lui, dar se va folosi de rezultatele din procesul anterior [3].

Acest caracter al puterii lucrului judecat reiese din prevederile art. 123 alin. (2) CPC. Sub aspect comparativ, în legislația României observăm o abordare diferită a prejudicialității.

Astfel, dacă în Republica Moldova prejudicialitate (ca element a puterii lucrului judecat) se răsfrânge doar asupra circumstanțelor de fapt și de drept, în România, puterea lucrului judecată acoperă și considerentele pe care

acesta (hotărârea judecătorească) se sprijină, inclusiv cele prin care s-a rezolvat o chestiune litigioasă (art. 430 alin. (2) CPC) [3].

Potrivit doctrinei, autoritate de lucru judecat dobândește doar ceea ce a format obiectul dezbaterei contradictorii a părților, autoritatea de lucru judecat fiind atașată nu numai dispozitivului, ci și considerentelor hotărârii, însă doar acelor considerente care reprezintă justificarea și susținerea necesară a soluției adoptate. [1, p. 952]

Prin urmare, într-un proces ulterior, partea ar putea invoca inclusiv raționamentele instanței pe marginea anumitor circumstanțe de fapt și de drept, prin care a fost dezlegat fondul cauzei.

Obligativitatea deciziei instanței de recurs presupune că acesta este obligatorie pentru părți și produce efecte corespunzătoare numai între acestea și succesorii lor. Precum un contract, hotărârea produce drepturi și obligații doar față de părți și succesorii acestora, obligativitatea actului jurisdicțional fiind cea care impune ca părțile să se supună efectelor lucrului judecat și să își conformeze conduita corespunzător. [1, p. 962]

Totodată, din perspectiva art. 238 alin. (3) CPC, obligativitatea se răsfrânge și asupra instanței emitente.

Astfel, chiar în ipoteza în care judecătorul ar realiza, ulterior pronunțării hotărârii, că soluția la care a ajuns este una greșită, nu își va mai putea modifica opinia deja exprimată. În doctrina și legislația Românească, acest fenomen este cunoscut sub denumirea de dezinvestire a instanței.

La fel, în temeiul art. 16 alin. (1) CPC, deciziile irevocabile ale instanței de recurs sânt obligatorii pentru toate autoritățile publice, asociațiile obștești, persoanele oficiale, organizațiile și persoanele fizice și se execută cu strictețe pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Concluzii

În consecință, putem afirma cu certitudine că prin prisma caracterelor puterii lucrului

judecat precum exclusivitatea, incontestabilitatea, executorialitatea, prejudicialitatea și obligativitatea, pe lângă efectele pe care le generează pentru părțile pe dosar, decizia instanței de recurs instituie îndatorirea tuturor persoanelor de a se conforma prescripțiilor acesteia.

Referințe bibliografice

1. BOROI Gabriel, ș.a. *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole. Vol. I. Articol 1-455*. Ediția a 2-a. București: Editura Hamangiu, p. 952. ISBN ediție electronică 978-606-27-0595-4, [online] Disponibil: <https://bibliotecahamangiu.ro/doc/5fbbeb05d50cf90017f2d6dd> (accesat 20.01.2024).

2. BOROI, Gabriel, STANCU, Mirela. *Drept Procesual Civil, Partea generală. Judecata în fața primei instanțe*. Ediția a 6-a, revizuită și adăugită. București: Editura Hamangiu, 2023. [online] Disponibil: <https://bibliotecahamangiu.ro/doc/65a7f680b4f082001c4cdbf7> (accesat 20.01.2024)

3. *Codul de Procedură civilă al României*

[online]. Disponibil: <http://www.avocatura.com/11490-noul-cod-de-procedura-civila.html> (accesat 20.01.2024).

4. CHIFA, Felicia. *Temeiurile degrevării de probațiune*. [online] Disponibil: <https://juridicemoldova.md/6743/temeiurile-degrevarii-de-probatiune.html> (accesat 20.01.2024)

5. DELEANU, Ion. *Tratat de procedură civilă, Volumul II. Noul Cod de procedură civilă*. București: Universul Juridic, 2013. ISBN: 978-973-115-099-4.

6. DINU, Mădălina, STANCIU, Roxana. *Executarea silită în Codul de procedură civilă. Comentariu pe articole*. Ediția a 2-a. București: Editura Hamangiu, [online] Disponibil: <https://bibliotecahamangiu.ro/doc/5fbbee925d50cf90017f2d391> (accesat 20.01.2024)

7. *Drept Procesual Civil. Partea Specială*. Manual. Coord. Elena BELEI. Chișinău: [s. n.], 2016, ISBN 978-9975-4072-2-9.

8. ROȘU Claudia, DĂNILĂ Ligia. *Drept procesual civil*. Ediția 5. București: Editura C.H. Beck, 2007.

9. ЯРКОВ, В. В. *Гражданский процесс. Учебник для вузов*. Москва: Wolters Kluwer, 2006.